

ПІДСИСТЕМА ВПРАВ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ НАВЧАЛЬНО-СТРАТЕГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ АНГЛОМОВНОГО ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ

Ю. П. Гудима

Київський національний лінгвістичний університет

У статті описується підсистема вправ для формування у майбутніх учителів навчально-стратегічної компетентності в процесі навчання англomовного діалогічного мовлення; визначено вміння діалогічного мовлення та навчально-стратегічної компетентності. Обґрунтовуються вимоги до підсистеми вправ, відібрано приклади вправ для формування у майбутніх учителів навчально-стратегічної компетентності в процесі навчання англomовного діалогічного мовлення.

Ключові слова: навчально-стратегічна компетентність, діалогічне мовлення, підсистема вправ, майбутні вчителі.

Ю. П. Гудима. Подсистема упражнений для формирования у будущих учителей учебно-стратегической компетентности в процессе обучения англоязычной диалогической речи. В статье предлагается подсистема упражнений для формирования у будущих учителей учебно-стратегической компетентности в процессе обучения англоязычной диалогической речи, определены умения диалогической речи и учебно-стратегической компетентности. Обосновываются требования к подсистеме упражнений, отобраны примеры упражнений для формирования у будущих учителей учебно-стратегической компетентности в процессе обучения англоязычной диалогической речи.

Ключевые слова: учебно-стратегическая компетентность, диалогическая речь, подсистема упражнений, будущие учителя.

Y. Gudyma. The Subsystem of Exercises on the Formation of the English Language Teacher Trainees of Learning Strategic Competence in the Spoken Interaction.

In the article the subsystem of exercises on the formation of the English language teacher trainees of learning strategic competence in the spoken interaction is studied; interactional abilities and the abilities of learning strategic competence are defined. The subsystem requirements of exercises are distinguished; the examples of exercises on the formation of the English language teacher trainees of learning strategic competence in the spoken interaction are selected.

Key words: learning strategic competence, interaction, the subsystem of exercises, teacher trainees.

Оволодіння навчально-стратегічною компетентністю (НСтК) має велике значення у підготовці майбутнього вчителя іноземної мови (ІМ), який має бути здатним не лише вміти успішно користуватися навчальними і комунікативними стратегіями у процесі спілкування, але й навчати учнів користуватися такими стратегіями.

Актуальність проблеми формування вмінь у майбутніх учителів англійської мови (АМ) використовувати навчальні стратегії в англomовному діалогічному мовленні (ДМ) зумовлюється низьким розвитком умінь спілкування, що негативно впливає на рівень сформованості іншомовної комунікативної компетентності (ІКК). Ми переконані, що формування такої здібності слід розпочинати з перших років підготовки майбутніх учителів у вищому навчальному закладі. Попри те, що розглянуто і вирішено багато питань, присвячених навчанню ДМ – умовам навчання ДМ, контролю рівня сформованості мовленнєвих навичок і вмінь говоріння та типології вправ (А. А. Алхазішвілі, М. Л. Вайсбурд, І. О. Зимня, О. О. Міролюбов, Ю. І. Пассов, В. Л. Скалкін, J. Anderson, N. Bilbrough, L. Dawes та ін.), залишається невирішеним питання формування НСтК у ДМ. Варто зазначити, що в працях багатьох науковців висвітлено проблеми створення

систем та підсистем вправ з формування умінь у ДМ. Так, наприклад, Л. В. Гайдукова уклала систему вправ для формування у майбутніх учителів АМ професійно орієнтованої компетентності у ДМ [2, с. 90]. Автор розрізняє три типи вправ: 1) рецептивні вправи (сприйняття, ідентифікація, зіставлення, множинний вибір); 2) (рецептивно)-репродуктивні вправи (імітація дій, встановлення коректної послідовності компонентів / дій, відновлення пропущених компонентів / дій); 3) продуктивні вправи (створення можливих варіантів (за поданим зразком), реалізація можливих варіантів) [2, с. 88–89]. У свою чергу, Л. О. Карєва виділила такі комунікативні стратегії, які сприяють ефективному усному спілкуванню:

- ознайомлення студентів із характерними особливостями діалогу на прикладі конкретних текстів;
- накопичення екстралінгвістичного матеріалу навколо найбільш загальних тем і типових ситуацій;
- розвиток навичок і умінь ведення бесіди в рамках двохстороннього та багатостороннього діалогу [6, с. 127].

В. А. Кононова розробила комплексну схему НСтК, що складається із 4-х частин: метакогнітивна складова, когнітивний компонент, афективні стратегії, соціальні та компенсаторні стратегії. На основі цієї схеми дослідниця проводила навчання НСтК на заняттях АМ. Проте створені вправи на основі схеми не знайшли реалізації у системі чи підсистемі вправ [7, с. 130–134].

Зроблено перші спроби укласти окремі вправи лише на основі комунікативних стратегій. Ми вважаємо, що питання формування НСтК у ДМ, її структури та складників, етапів формування, власне ДМ, визначення змісту навчання та розробки підсистеми вправ потребують детального вивчення, що і зумовлює *актуальність* цієї проблеми. Адже формування у майбутніх учителів АМ компетентності в ДМ має відбуватися з урахуванням НСтК, оскільки, як зазначає С. Ю. Николаєва, швидкість і якість її формування значною мірою залежать від рівня сформованості НСтК [9, с. 11–17]. До складу НСтК входять навчальна та стратегічна компетентності. При формуванні стратегічної компетентності, що є основою навчальної автономії, не слід забувати й про різноманітні навчальні стратегії, які сприяють більш ефективному оволодінню ІМ.

Отже, **метою** статті є опис запропонованої нами підсистеми вправ, а також аналіз вимог та теоретичних понять щодо розроблення підсистеми вправ для формування у майбутніх учителів НСтК в процесі навчання англomовного ДМ. Згідно з поставленою метою необхідно розв'язати такі **завдання**:

- проаналізувати вимоги до рівня розвитку навичок і умінь ДМ, НСтК та представити їх номенклатуру;
- сформулювати поняття “вправа для формування НСтК у ДМ” та відповідної підсистеми вправ;
- описати та навести приклади видів і типів вправ відповідно до методичної типології вправ для навчання іншомовного говоріння.

Посилаючись на визначення терміна “вправа” Е. Г. Азімова [1, с. 322] та Ю. І. Пасова [11, с. 67–68], ми, в свою чергу, під *вправою для формування НСтК* розуміємо *методично організовану одиницю навчального матеріалу, що засвоюється у процесі цілеспрямованої та спеціально організованої дії. Метою останньої є вдосконалення мовленнєвих навичок і умінь із поступовою їх автоматизацією та наростанням мовних операційних труднощів завдяки залученню навчальних, комунікативних та індивідуальних стратегій.*

Керуючись вимогами до вправ для розвитку *мовленнєвих навичок*, сформульованих Ю. І. Пасовим, представимо *основні* вимоги: 1) умовна вмотивованість мовленнєвого вчинку (постановка не лінгвістичної задачі, а мовленнєвої); 2) ситуативність вправи; 3) спрямованість свідомості на мету висловлювання; 4) кожен елемент вправи спрямований на імітацію

мовленнєвого спілкування; 5) злиття трьох сторін мовленнєвої діяльності; 6) комунікативна цінність фраз; 7) забезпечення відносно безпомилкових мовленнєвих дій; 8) одномовність вправи; 9) мінімальні терміни виконання вправи; 10) достатність однотипних фраз для засвоєння зразка [11, с. 67–74].

Щодо основних вимог до вправ для розвитку *мовленнєвих умінь* виділяють такі: 1) мовленнєва вправа має надавати мовленнєво-мисленнєву задачу різного рівня; 2) мовленнєві вправи завжди повинні забезпечувати природну ситуацію навчання; 3) кожна мовленнєва вправа має представляти нову мовленнєву ситуацію; 4) мовленнєва вправа має забезпечувати мотиваційну ініціативність студента; 5) мовленнєве вміння має бути пов'язане з діяльністю студента; 6) мовленнєва вправа повинна забезпечувати максимальну і постійну комбінованість мовленнєвого матеріалу, розвиваючи якості продуктивності в мовленнєвому вмінні; 7) вправа має бути одномовною [11, с. 67–74].

У свою чергу, Н. Д. Гальскова наголошує на ступені керованості виконанням вправи студентами у практиці спілкування з боку викладача, відповідно поділяючи всі вправи на: підготовлені (керовані з боку викладача) та непідготовлені (некеровані) [3, с. 212–216].

Підсумовуючи викладене вище та беручи до уваги загальні вимоги до вправ, ми вважаємо, що вправи для формування НСтК в ДМ мають бути (згідно з відповідними критеріями): 1) за спрямованістю на прийом або видачу інформації – рецептивними, рецептивно-репродуктивними, продуктивними; 2) за комунікативністю – комунікативними, умовно-комунікативними; 3) за участю рідної мови – одномовними, двомовними / перекладними; 4) за функціонуванням у навчальному процесі – тренувальними, контрольними; 5) за місцем виконання – аудиторними, самостійними; 6) за часовим обмеженням – нормованими, ненормованими в часі; 7) за характером виконання – парними, самостійними / індивідуальними; 8) за залученням опор – з опорами (з вербальними опорами, з опорами на пам'ятку), без опор; 9) за ступенем керованості – керованими, некерованими / з відстроченою перевіркою викладачем [8, с. 66].

Усі перераховані вище типи вправи ми об'єднали у єдину підсистему, оскільки, поділяючи думку Н. Д. Гальскової, вважаємо, що вправи для розвитку мовленнєвих умінь – це багаторівнева підсистема, кінцевою метою якої є вільне комбінування матеріалу згідно з комунікативним наміром [3, с. 212–216].

Укладаючи підсистему, ми враховували етапи розвитку умінь спілкування за Н. Д. Гальсковою, які можна екстраполювати на навчання ДМ. Етап розвитку *підготовленого* мовлення: видозмінення зразка мовлення; породження самостійного висловлювання (за допомогою вербальних опор/ключових слів, планів, тез, заголовків тощо); з опорою на джерела інформації (картина, кінофільм, телепередача тощо). Етап розвитку *непідготовленого* мовлення: 1) з опорою на джерела інформації (книгу, статтю, картину, художній чи документальний фільм тощо); 2) з опорою на життєвий та мовленнєвий досвід; 3) з опорою на проблемну ситуацію, в тому числі в рольових іграх та дискусіях [3, с. 212–216].

На нашу думку, успішність процесу розвитку умінь як підготовленого, так і непідготовленого ДМ та як результат досягнення комунікативної мети спілкування в цілому залежить від умінь користувача ІМ застосовувати *навчальні та комунікативні стратегії*.

Тому наступним кроком нашого дослідження постає вивчення складу НСтК в ДМ. Так, Т. О. Олійник визначила, що до складу **НСтК** в ДМ входять такі **вміння**:

- а) визначати власні індивідуальні психологічні особливості;
- б) вибирати та використовувати навчальні стратегії відповідно до завдання та індивідуальних психологічних особливостей;
- в) вибирати та використовувати комунікативні стратегії відповідно до ситуації спілкування [10, с. 266–272].

Узагальнивши дані аналітичного огляду наукових досліджень стосовно навчання НСтК (Р. Оксфорд [16], Дж. О'Меллі та А. Шамо [15], Г. Стерн [17], Л. Бахман [13], М. Кенел і М. Свейн [14]) та проаналізувавши теоретико-практичні дослідження з проблеми, можна констатувати, що на глобальному рівні В (підрівні В1 та В2) користувач ІМ повинен володіти такими вміннями:

1. Умінням вступати до розмови:

– **(B1)** вміти вступати в дискусію / бесіду на знайомі теми, вживаючи для цього потрібні фрази;

– вміти ініціювати, підтримувати та закінчувати просту розмову один-на-один на теми, близькі до кола особистих інтересів;

– **(B2)** вміти належним чином вступати в дискусію, застосовуючи для цього відповідні мовні засоби;

– вміти ініціювати, підтримувати та завершувати свою репліку належним чином;

– вміти належним чином підтримати розмову на знайомі теми, виявляючи розуміння почутої інформації;

– вміти ініціювати розмову, вступати у свою чергу та завершувати розмову;

– вміти застосовувати мовленнєві кліше та звороти, щоб виграти час;

– вміти застосовувати мовленнєві кліше та звороти, що використовуються для початку та завершення розмови.

2. Умінням співпрацювати:

– **(B1)** вміти застосувати елементарний набір мовленнєвих засобів і стратегій для сприяння розвитку розмови або дискусії;

– вміти узагальнити точки зору, сформульовані в дискусії, і таким чином допомогти конкретизувати розмову;

– вміти визначити незнайомі слова із контексту на знайому тему;

– вміти визначити значення незнайомого слова із контексту;

– вміти повторити частину сказаного співрозмовником для підтвердження розуміння сказаного;

– **(B2)** вміти здійснювати зворотний зв'язок та висловлювати твердження й пропозиції і таким чином сприяти розвитку дискусії;

– вміти сприяти розгортанню розмови на знайомі теми, підтверджуючи розуміння, запрошуючи до неї інших тощо;

– вміти використовувати різні стратегії аби досягти повного розуміння, вилучаючи із розмови лише головні моменти, звіряючи розуміння із контексту.

3. Умінням звернутися за роз'ясненням:

– **(B1)** вміти попросити когось пояснити або розтлумачити щойно сказане;

– вміти використовувати соціальні стратегії, наприклад ставити запитання для роз'яснення;

– **(B2)** вміти ставити додаткові запитання, щоб перевірити, чи так він / вона розуміє те, що хоче сказати мовець, та отримати роз'яснення двозначних місць;

– вміти використати стратегії для роз'яснення [5, с. 86–87; 12, с. 297–299].

У *Європейському мовному портфелі* виділено такі вміння в ДМ:

– **(B1)** вміти починати, підтримувати і закінчувати просту розмову на знайому тему чи тему, яка цікавить мовця, зберігаючи норми поведінки, прийняті у країні виучуваної ІМ;

– вміти брати участь у розмові чи дискусії на знайомі теми із додатковими уточненнями від співрозмовника;

– вміти виражати свої почуття та емоції (радість, зацікавленість, байдужість, сум) і реагувати на вираження цих почуттів та емоцій іншими людьми;

– вміти без підготовки брати участь в діалогах на знайомі теми, пояснюючи суть проблеми;

– вміти обмінюватись інформацією, думками в дискусіях та викладати особисті погляди друзям;

– **(B2)** вміти вільно, виступаючи в ролі слухача та мовця, розпочати розмову, підтримати та завершити її;

- вміти досить впевнено обмінюватись детальною інформацією, яка є в колі інтересів користувача мовою;
- вміти виражати різні емоції і підкреслювати важливість подій та вражень;
- вміти активно брати участь в детальній бесіді на безліч тем загального характеру;
- вміти підтримувати бесіду на знайому тему, підтримувати своє розуміння і запрошувати взяти участь в розмові;
- вміти вести інтерв'ю, уточнювати і підтверджувати інформацію, розвивати найбільш цікаві моменти [4, с. 28–40].

Вважаємо, що розвиток мовленнєвих умінь у ДМ як виду мовленнєвої діяльності і навчально-стратегічних умінь мають відбуватися взаємопов'язано. Адже власне навчально-стратегічні вміння відповідають за швидкість та якість формування компетентності в ДМ.

Виділивши вміння як ДМ, так і НСтК ми маємо зазначити, що кожна система вправ має забезпечувати: а) підбір необхідних вправ відповідно до певного вміння та навички; б) окреслення необхідної послідовності вправ; в) співвідношення вправ згідно із типами, видами, підвидами та варіантами; г) регулярність певного матеріалу; д) правильний взаємозв'язок на всіх рівнях системи (між видами мовленнєвої діяльності, в середині їх, між вміннями спілкування в цілому) [11, с. 96–105].

Для формування НСтК в ДМ ми розробили підсистему вправ, під якою ми розуміємо сукупність вправ, спрямованих на засвоєння однієї із сторін мовленнєвої діяльності, до якої входять комплекси вправ [11, с. 96–105].

Опишемо **критерії укладання підсистеми вправ для формування НСтК**, розроблених Ю. І. Пасовим та модифікованих нами відповідно до цілей нашого дослідження:

- урахування труднощів у засвоєнні ІМ;
- урахування особливостей індивідуального типу навчання;
- урахування індивідуальних особливостей студентів використовувати навчальні та комунікативні стратегії;
- ознайомлення студентів із різними видами стратегій;
- забезпечення регулярного повторення мовного матеріалу та використання стратегій різного типу;
- розподіл мовного матеріалу та стратегій залежно від комунікативних потреб спілкування;
- забезпечення різноманіття вправ та виокремлення (пошук) нових стратегій в процесі навчальної діяльності;
- забезпечення узгодження аудиторної та позааудиторної роботи;
- відповідність вправ та притаманних їм стратегій як на заняттях з АМ, так і для самостійної роботи.

Охарактеризуємо розроблену нами **підсистему вправ для формування НСтК** у ДМ. До її складу входить два комплекси вправ: **комплекс I** – для розвитку вмінь застосовувати *прямі* стратегії в ДМ; **комплекс II** – для розвитку вмінь застосовувати *непрямі* стратегії в ДМ.

Опишемо зазначені комплекси детальніше.

Невід'ємним компонентом груп вправ для розвитку вмінь застосовувати стратегії різного типу (група 1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 2.2, 2.3) є групи вправ для набуття предметних (групи 1.1а, 1.2а, 1.3а, 2.1а, 2.2а, 2.3а) та процесуальних знань (групи 1.1б, 1.2б, 1.3б, 2.1б, 2.2б, 2.3б) з використанням вказаних стратегій.

Комплекс I включає групи вправ для розвитку вмінь застосовувати *прямі* стратегії в ДМ:

Група 1.1 – вправи для розвитку вмінь застосовувати *стратегії запам'ятовування*, містить такі підгрупи:

- 1.1.1. вправи для навчання створювати ментальні зв'язки;
- 1.1.2. вправи для навчання застосовувати різні способи візуалізації;
- 1.1.3. вправи для актуалізації засвоєного матеріалу;

1.1.4. вправи для навчання використовувати фізичні реакції та відчуття.

Група 1.2 – вправи для розвитку вмінь застосовувати *когнітивні стратегії*, охоплює такі підгрупи:

1.2.1. вправи для навчання застосовувати комунікативні стратегії у ДМ;

1.2.2. вправи для навчання отримувати та створювати повідомлення;

1.2.3. вправи для навчання аналізу та аргументації;

1.2.4. вправи для навчання систематизувати чи демонструвати мовний та мовленнєвий матеріал.

Група 1.3 – вправи для розвитку вмінь застосовувати *компенсаторні стратегії*, включає такі підгрупи:

1.3.1. вправи для навчання застосовувати мовну здогадку;

1.3.2. вправи для навчання долати труднощі, що виникають у процесі спілкування.

Комплекс II містить групи вправ для розвитку вмінь застосовувати *непрямі* стратегії в ДМ:

Група 2.1 – вправи для розвитку вмінь застосовувати *метакогнітивні* стратегії, охоплює такі підгрупи:

1.1.1. вправи для навчання використовувати фонові знання;

1.1.2. вправи для навчання планувати й організувати власний процес навчання;

1.1.3. вправи для навчання оцінювати процес і результат навчання.

Група 2.2 – вправи для розвитку вмінь застосовувати *афективні* стратегії, включає такі підгрупи:

2.2.1. вправи для навчання долати/знижувати тривожність;

2.2.2. вправи для навчання створювати позитивні установки;

2.2.3. вправи для навчання долати негативні емоції.

Група 2.3 – вправи для розвитку вмінь застосовувати *соціальні* стратегії, охоплює такі підгрупи:

2.3.1. вправи для навчання ставити запитання партнеру по спілкуванню;

2.3.2. вправи для навчання співпрацювати з іншими;

2.3.3. вправи для розвитку емпатії.

Наведемо окремі приклади вправ, що увійшли до створеної нами підсистеми вправ.

Перед початком роботи із вправами ми пропонуємо студентам ознайомитися з анкетною *“Are you a good language learner?”* (див. Фрагмент анкети), де студенти спочатку дають відповіді на запитання (деякі з них ми продемонструємо), далі вони обговорюють свої відповіді із партнерами і вирішують, які б відповіді дав найкращий користувач ІМ (*“perfect” language learner*). Наступним кроком у роботі з анкетною є читання тексту *“What makes a good language learner?”* та визначення можливих *“правильних”* відповідей на подані після тексту запитання. Далі студенти формулюють свої цілі в опануванні кожного виду мовленнєвої діяльності та порівнюють їх із цілями своїх партнерів по спілкуванню. В кінці роботи з анкетною студенти підбивають підсумки і рахують кількість балів за свої відповіді відповідно до наданої їм шкали, читають інтерпретацію результатів та отримують загальну характеристику стилів навчання та рекомендації щодо можливих шляхів їх покращення.

Фрагмент анкети

“Are you a good language learner?”

ARE YOU A GOOD LANGUAGE LEARNER?

Do the following quiz. You may tick more than one answer to each question/ try to be as honest as you can!

1. When you start a course in a foreign language, do you know what you want to get out of it?

a yes, always

b yes, sometimes

c no, never

2. Do you know more or less what level you are now?

a yes

b no

3. When you learn a new piece of language, do you try to practise it afterwards?

a never

b occasionally

c sometimes

d usually

e always

4. ...

Група 1.3. Підгрупа 1.3.2.

Вправа: репродуктивна, комунікативна, парна, одномовна, нормована в часі, тренувальна, з опорою на пам'ятку, керована, аудиторна.

Мета: розвиток вмінь коректно звернутися за роз'ясненням незнайомого терміна, слова.

You are the assistant of one of your teacher at the international conference, where different spheres of science are represented. How would you respond if one of the scientists asked you the following question?

Don't forget! You can use your own strategy for asking for clarification. For example, by means of such phrases, questions: "Sorry, I don't follow", "I didn't catch that. Would you mind repeating it?", "Could you repeat the question, please?", "Sorry, I don't know what you mean by 'Topiary'. Would you mind explaining 'Topiary'?"

- 1) What's your opinion of topiary?
- 2) Could you tell me about the using of IP Technologies in your country?
- 3) Is gizmo like pagers and cellular telephones commonly at your university?

Група 2.3. Підгрупа 2.3.1.

Вправа: рецептивно-репродуктивна, комунікативна, парна, одномовна, тренувальна, нормована в часі, з вербальною опорою, керована, аудиторна.

Мета: розвиток вмінь ставити запитання, передбачати хід розмови.

Imagine you are going to have an interview at the company where you want to work. This is the job you've always wanted to have and now you need to do all your best in order to get it.

Each candidate will have only 3 min for the interview.

The interview will have 1 min to explain his/her choice.

Situation A.

You are the interviewer and preparing to interview a candidate. Other student is to give brief information about him/herself in order to be taken on this vacancy. The candidate will fill in his/her CV. Think over the questions that you will ask the candidate.

TASK:

- Think how to start the interview.
- Ask the candidates more than three questions on their CVs.
- After the interview you need to choose one suitable candidate and explain your choice.

Mind their body language.

- ❖ If a candidate **crosses arms**, he/she appears to be defensive and closed off to you.
- ❖ Maintaining a good balance of **eye contact** conveys honesty, confidence, and interest.
- ❖ Both men and women should be comfortable offering a firm, dry, confident **handshake**.
- ❖ **Rubbing or touching nose** suggests that the interviewer is not being completely honest.
- ❖ Sitting with **arms folded across the chest** appears that a person is unfriendly and disengaged.

Situation B.
 You are the interviewee. You are asked to fill in the CV. The CV asks questions about your work, study experiences, personal interests.

FULL NAME	
NATIONALITY	
FIRST LANGUAGE	
OTHER LANGUAGE(S)	
EDUCATIONAL QUALIFICATIONS	
WORK EXPERIENCE	
REASON FOR QUITTING THE PREVIOUS JOB	
WHY DO YOU WANT TO WORK HERE	
HOBBIES OR INTERESTS	

TASK:

- Try to predict which questions your interviewer will ask.
- Think over the phrases or clichés that you will use in order to omit pauses of hesitation.
- Persuade your interviewer that you are the best candidate (give the reasoning).

Avoid:

- ❖ **Crossing arms** it appears to be defensive and closed off to a person.
- ❖ **Rubbing or touching nose** suggests that you are not being completely honest.
- ❖ Sitting with **arms folded across the chest** appears that you are unfriendly and disengaged.
- ❖ **Lean your body towards the door.** You'll appear to be ready to leave the interview.
- ❖ Giving additional information.
- ❖ Using the same words and structures.
- ❖ Answering with just one word.
- ❖ Long pauses.

Група 1.1. Підгрупа 1.1.3.

Вправа: рецептивно-репродуктивна, комунікативна, парна, одномовна, нормована в часі, тренувальна, без опори, некерована, аудиторна.

Мета: розвиток вмінь визначати та використовувати когнітивні, компенсаторні, соціальні, афективні, метакогнітивні стратегії та стратегії запам'ятовування.

Your task is to determine which language learning strategies you would use in certain situations that are presented below.

Situation A:

You are a Ukrainian student in International Student Exchange Program in the UK (the United Kingdom). Your task is to prepare an oral presentation about your university, city and country in general. Your presentation must be about 45 minutes long and must explain Ukrainian education system in some detail. Your oral English skills are not too good, but you know the academic vocabulary for your field and have a pretty fair grasp of the English grammar. You are feeling nervous. Which language learning strategies do you need to use?

Situation B:

You are a 19-year-old student of the Department of Economics in Ukraine. You've come to the USA, Chicago to work and travel for 3 or 4 months. You had a good job offer and were prepared to work as a waiter (waitress) but unfortunately when you came to the restaurant they explained that because of the crisis they don't have a job for you. You are almost illiterate in English as you had a short course in English at your university but all of your English skills still are very poor. You need to learn enough English so that you can find a new job, go shopping, travel and become adjusted to a totally new cultural situation. Which language learning strategies do you need to use?

Situation C:

You're a student learning English for him/herself. You have a good sense of humour and enjoy jokes and cartoons. You decide to buy an English cartoon book. It is about 100 pages long, full of cartoons. You want to read the book, understand the cartoons, and explain some of the cartoons to your friends who don't know English at all. Which language learning strategies do you need to use?

Situation D:

You are a tourist in Bath (city in the UK). You have never been here before, and your studying of English has been limited to skimming the phrasebook. You managed to find your hotel with the help of a taxi driver. You went out for a walk on your own and got lost. Nobody around you seems to speak Ukrainian. Your task is to find out where you are and get back to your hotel before it gets dark. You have 2 hours to do this. You are getting a little worried! Which language learning strategies do you need to use?

Група 1.2. Підгрупа 1.2.3.

Вправа: рецептивна, умовно-комунікативна, індивідуальна, одномовна, тренувальна, нормована в часі, з вербальною опорою, некерована, аудиторна.

Мета: розвиток вмінь аналізувати, давати оцінку мовленнєвим діям комунікантів.

Find two conversations of native speakers. Ask yourself which person is better communicator? Although both probably have very similar grammar, pronunciation and vocabulary, it should be possible to decide that one is better. The following checklist presents some of the key characteristics of effective communication:

SPEAKER'S PURPOSE

very clear *fairly clear* *unclear*

ORGANISATION OF MAIN POINT

very clear *fairly clear* *unclear*

VOLUME

too loud *just right* *not loud enough*

SPEED

too fast *just right* *too slow*

EYE CONTACT

maintains eye contact *avoids eye contact*

FEEDBACK

Always *sometimes* *never*

BODY LANGUAGE

Appears nervous *appears relaxed*

CONTENT

Totally relevant *sometimes irrelevant* *totally irrelevant*

Also, note for yourself the fillers, idioms and set phrases that were used by these two speakers.

Таким чином, ми проаналізували вимоги до вправ для розвитку навичок і вмінь ДМ та НСтК та представили їх номенклатуру. Крім того, ми сформулювали визначення поняття *вправа* для формування НСтК в процесі ДМ та *підсистема вправ* для формування НСтК в процесі навчання англomовного ДМ. Описали, дали детальну характеристику та навели приклади видів та типів вправ відповідно до методичної типології вправ для навчання ІМ.

Перспективою дослідження ми вважаємо розгляд об'єктів контролю, критеріїв та параметрів оцінювання рівня сформованості НСтК в ДМ у майбутніх учителів АМ.

ЛІТЕРАТУРА

1. Азимов Э. Г. Новый словарь методических терминов и понятий (теория и практика обучения языкам) / Э. Г. Азимов, А. Н. Щукин. – М. : Изд-во ИКАР, 2009. – 448 с.

2. Гайдукова Л. В. Формування професійно орієнтованої компетенції в діалогічному мовленні у майбутніх учителів англійської мови : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Гайдукова Лілія Василівна. – К., 2008. – 342 с.
3. Гальскова Н. Д. Теория обучения иностранным языкам: Лингводидактика и методика : [учеб. пособие для студ. лингв. ун-тов и фак. ин. яз. высш. пед. учеб. заведений] / Н. Д. Гальскова, Н. И. Гез. – 2-е изд., испр. – М. : Издательский центр “Академия”, 2005. – 336 с.
4. Европейский Языковой Портфель: предложения по разработке / [И. Крист, Ф. Дебюзер, А. Добсон и др.; пер. с англ. Е. Н. Гром, Н. Г. Соколовой, Е. В. Смирновой]. – М. : Еврошкола, 1998. – 155 с.
5. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / [наук. ред. укр. видання д-р пед. наук, проф. С. Ю. Ніколаєва]. – К. : Ленвіт, 2003. – 261 с.
6. Карева Л. А. Использование стратегической компетенции в процессе обучения устному общению в аспекте диалога культур : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Карева Людмила Александровна. – М., 2000. – 252 с.
7. Кононова В. А. Модель формирования стратегической учебной компетенции у студентов первого курса языкового факультета университета (на примере обучения английскому языку) : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Валентина Анатольевна Кононова. – СПб., 2009. – 252 с.
8. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах : Підручник. – 2-е вид., випр. і перероб. / Кол. авторів під керів. С. Ю. Ніколаєвої. – К. : Ленвіт, 2002. – 328 с.
9. Ніколаєва С. Ю. Цілі навчання іноземних мов в аспекті компетентнісного підходу / Софія Юріївна Ніколаєва // Іноземні мови : Науково-методичний журнал. – 2010. – Вип. 2. – С. 11–17.
10. Олійник Т. О. Зміст стратегічної компетенції в оволодінні німецькою мовою учнів загальноосвітніх шкіл / Тетяна Олександрівна Олійник // Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія Педагогіка та психологія. – К. : Вид. центр КНЛУ. – 2002. – Вип. 5. – С. 266–272.
11. Пассов Е. И. Коммуникативный метод обучения иноязычному говорению / Ефим Израилевич Пассов. – М. : Просвещение, 1985. – 207 с.
12. Черниш В. В. Методика формування професійно орієнтованої комунікативної компетенції у студентів мовних спеціальностей / Валентина Василівна Черниш // Методика формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетенції. – К. : Ленвіт, 2011. – С. 261–299.
13. Bachman L. Language testing in practice / L. Bachman, A. Palmer. – Oxford : Oxford University Press, 1996. – 377 p.
14. Canale M. Theoretical bases of communicative approaches to second-language teaching and testing / M. Canale, M. Swain // Applied Linguistics. – 1980. – № 1. – P. 1–47.
15. O'Malley J. M. Learning strategy applications with students of English as a foreign language / J. M. O'Malley, A. U. Chamot // TESOL Quarterly. – 1985. – № 7. – P. 557–584.
16. Oxford R. L. Language Learning Strategies: what every teacher should know / R. L. Oxford. – Boston : Heinle&Heinle, 1990. – 341 p.
17. Stern H. H. Fundamental Concepts of Language Teaching / H. H. Stern. – Oxford : Oxford University Press, 1983. – 582 p.